

POSTANOWIENIE

Dnia 21 kwietnia 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Maria Tyszel

w sprawie z odwołania T. A.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w [...] o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 21 kwietnia 2005 r.,
kasacji ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 3 września 2004 r., sygn. akt III AUa .../03,

odrzuca kasację i odmawia ustanowionemu pełnomocnikowi przyznania kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w [...] decyzją z dnia 16 kwietnia 2003 r. odmówił ubezpieczonej T. A. prawa do emerytury. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...], wyrokiem z dnia 11 września 2003 r., VIII U .../03, oddalił odwołanie, a wyrok ten zapadł po ustaleniu następujących okoliczności faktycznych:

T. A., urodzona 19 kwietnia 1948 r., w okresie od 1 stycznia 1980 r. do 31 grudnia 1999 r. prowadziła działalność gospodarczą, a po jej zakończeniu zarejestrowała się we właściwym urzędzie pracy jako bezrobotna i pobierała z tego tytułu zasiłek od 13 stycznia 2000 r. do 12 stycznia 2001 r. W dniu 12 lutego 2001 r. została zgłoszona do ubezpieczenia społecznego jako pracownik swojej matki w

charakterze pomocy domowej w pełnym wymiarze czasu pracy. Według wystawionego przez siebie świadectwa pracy, była zatrudniona przez matkę w okresie od 1 lutego 2001 r. do 31 stycznia 2002 r., a stosunek pracy ustał z przyczyn ekonomicznych, leżących po stronie pracodawcy. Od 2 lutego 2002 r. ubezpieczona pobierała świadczenie przedemerytalne, a 9 kwietnia 2003 r. wystąpiła do organu rentowego z wnioskiem o ustalenie prawa do emerytury, załączając dokumenty mające, według niej, potwierdzać łącznie 31 lat, 1 miesiąc i 26 dni okresów ubezpieczenia.

Sąd Okręgowy uznał, że ubezpieczona zawarła umowę o pracę z matką jedynie w celu uzyskania prawa do świadczenia przedemerytalnego, przysługującego pracownikowi zwalnianemu z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz w celu uzyskania prawa do emerytury przewidzianej w art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz. U. 2004 nr 39, poz. 353 ze zm.), zwanej dalej ustawą o FUS. W ocenie Sądu pierwszej instancji, pomiędzy ubezpieczoną i jej matką doszło do zawarcia pozornej umowy o pracę, stąd też ubezpieczona nie nabyła statusu pracownika, a tym samym prawa do emerytury, przewidzianej w tym przepisie.

Wyrokiem z dnia 3 września 2004 r., III AUa .../03, Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w [...] oddalił apelację wnioskodawczyni, dzielając ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy i wskazał, że pomoc udzielana przez dzieci swoim rodzicom nie może być uznana za pracę w rozumieniu art. 22 k.p.

Kasację od tego wyroku złożył pełnomocnik ubezpieczonej, który skarżąc go w całości, wniósł o jego zmianę „i przyznanie powódce prawa do wcześniejszej emerytury, poczynawszy od 19 kwietnia 2003 r.” oraz „o zasądzenie kosztów zastępstwa z urzędu według norm przepisanych”. Wyrokowi zarzucił naruszenie art. 22 § 1 k. p. w związku z art. 29 ustawy o FUS poprzez błędną wykładnię „polegającą na przyjęciu, że nie jest pracą w rozumieniu tego artykułu wykonywanie zadań pomocy domowej w sytuacji, gdy pracodawca przed zawarciem przedmiotowej umowy i po jej ustaniu nie zatrudniał pomocy domowej”. Jako okoliczność uzasadniającą rozpoznanie kasacji, autor kasacji w jej uzasadnieniu

wskazał „fakt, że utrzymanie kierunku orzecznictwa Sądu Apelacyjnego w [...] stanowiłoby nadmierną ingerencję w swobodę umów”, a art. 29 ustawy o FUS, „odnosząc się wyłącznie do ubezpieczonych w ramach stosunku pracy, w sposób niezgodny z Konstytucją RP dyskryminuje osoby prowadzące, tak jak skarżąca, wieloletnią własną działalność gospodarczą, zmuszając je na stare lata, do szukania zatrudnienia”.

Sąd Najwyższy dokonując, stosownie do art. 393 k.p.c., wstępnej oceny kasacji, wziął pod uwagę co następuje:

Od początku orzekania kasacyjnego Sąd Najwyższy wyjaśniał, że kasacja nie jest zwykłym środkiem odwoławczym, powtórną apelacją, lecz szczególnym środkiem zaskarżenia, o charakterze ściśle prawnym, a Sąd Najwyższy nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji. Ograniczenia możliwości wniesienia kasacji wynikają nie tylko z wyłączeń przedmiotowych, wymienionych w art. 392¹ k.p.c. oraz z art. 393² k.p.c., wprowadzającego dla wniesienia kasacji przymus adwokacko-radcowski, lecz również z art. 393³ k.p.c., określającego wymagania formalne, jakim powinien odpowiadać ten ściśle prawny środek zaskarżenia. Stosownie do art. 393³ k.p.c., kasacja powinna zawierać nie tylko przytoczenie podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienie, lecz również przedstawienie okoliczności uzasadniających jej rozpoznanie (por m.in. postanowienia SN z dnia 9 listopada 2000 r., II CKN 1385/00 oraz z dnia 12 grudnia 2000 r. V CKN 1780/00, OSN C 2001, z.3, poz. 51 i poz. 52). Wobec ich opublikowania przed sporządzeniem kasacji nie ma potrzeby ich powtarzania.

Wniesione w sprawie pismo nie spełnia wymagań z art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c. Przekonanie wnoszącego kasację, że „utrzymanie kierunku orzecznictwa Sądu Apelacyjnego w [...] stanowiłoby nadmierną ingerencję w swobodę umów” oraz że art. 29 ustawy o FUS, „w sposób niezgodny z Konstytucją RP dyskryminuje osoby prowadzące wieloletnią własną działalność gospodarczą ...” nie jest okolicznością uzasadniającą przyjęcie kasacji do rozpoznania. Przede wszystkim, tak przedstawione zagadnienie nie może być uznane za spełniające wymagania z art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c. ponieważ, jest zagadnieniem pozornym, już rozstrzygniętym wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 września 2000 r., K 1/00, (OTK 2000, nr 6, poz. 85) który jednoznacznie stwierdził, że przepis art. 29

ustawy o FUS, dopuszczający przyznanie prawa do wcześniejszej emerytury tylko pracownikom, z wyłączeniem innych ubezpieczonych, w tym także osób prowadzących działalność gospodarczą, nie jest niezgodny z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej.

Ponadto, przytoczona w kasacji podstawa nie zawiera uzasadnienia stosownego do podniesionego zarzutu błędnej wykładni wskazanego przepisu prawa materialnego. Od początku orzekania kasacyjnego, czyli od ponad pięciu lat Sąd Najwyższy konsekwentnie wyjaśnia, że nagminne używanie w kasacjach zwrotu: „przez co doszło” do naruszenia prawa materialnego lub procesowego nie jest samo przez się ani konkretyzacją podstawy kasacyjnej, ani jej uzasadnieniem. Tak sformułowany zarzut uniemożliwia weryfikację jego zasadności, powodując niedopuszczalność kasacji (postanowienie z dnia 22 maja 1997 r., II UKN 135/97 - notka OSNAPiUS 1998 r. nr 3, poz. 9).

Wobec powyższego, skoro „kasacja” sporządzona została z istotną wadą w zakresie art. 393³ § 1 pkt 2 i 3 k.p.c., to jest niedopuszczalna z innych przyczyn, o których mowa art. 393⁵ k.p.c. i podlega odrzuceniu na podstawie tych przepisów oraz art. 393 § 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy odmówił ustanowionemu w sprawie pełnomocnikowi przyznania wynagrodzenia za wniesienie kasacji, bowiem sporządzenie jej z uchybieniem, powodującym odrzucenie z powodu niezachowania wymagań formalnych, nie jest „udzieleniem pomocy prawnej” w rozumieniu przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.), za którą koszty ponosi Skarb Państwa (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 lutego 1999 r., II CKN 341/98 - OSNC 1999 r., z. 6., poz. 123 oraz z dnia 18 marca 1999 r., I CKN 1046/97 - OSNC 1999 r., z. 10, poz. 178).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie powołanych przepisów oraz art. 393³ w związku z art. 393⁷ § 2 k.p.c. orzekł, jak w sentencji postanowienia.